

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสัมพันธ์ใกล้ชิดของมารดาและลูกเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งของพัฒนาการทางด้านจิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสังคมของเด็ก เด็กต้องการความรักความอบอุ่น การสัมผัสอันนุ่มนวลจากพ่อแม่ สิ่งเหล่านี้จะสร้างความมั่นคงและสมบูรณ์ทางจิตใจแก่เด็ก เมื่อเด็กป่วยเด็กยิ่งต้องการการดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่เป็นพิเศษ และเมื่อเด็กจำเป็นต้องเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลจะก่อให้เกิดปัญหาแก่ตัวเด็ก ทั้งนี้เพราะว่าเด็กต้องพรากจากพ่อแม่ และครอบครัวรวมทั้งสภาพแวดล้อมที่เคยชินต่าง ๆ เด็กจะต้องเข้าไปเผชิญสภาพแวดล้อมใหม่ซึ่งมีคนแปลกหน้ามากมาย (1 : 156) ดังนั้นการเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลจะก่อให้เกิดความเครียดแก่เด็กเป็นอย่างมากโดยเฉพาะในเด็กเล็ก (2 : 19-20 ; 3 : 103 ; 4 : 1469) เด็กเล็กวัย 1-3 ปี เป็นเด็กที่ยังช่วยเหลือตนเองไม่ได้เต็มที่ เด็กต้องการความช่วยเหลือจากพ่อแม่ เด็กจะมีปฏิกิริยาอย่างมากต่อการเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นเป็นผลเกิดจากเด็กมีความเครียดและความเครียดที่ยิ่งใหญ่ที่สุดก็คือ การต้องพลัดพรากจากพ่อแม่ (5 : 365) ซึ่งเป็นบุคคลที่เด็กรักและหวงแหน เมื่อพ่อกับแม่พาเด็กเข้ามาอยู่ในโรงพยาบาลแล้วจากไป ในความรู้สึกของเด็กเป็นการทารุณจิตใจอย่างมาก ทำให้เด็กมีปฏิกิริยาต่อการเข้าอยู่โรงพยาบาลมาก เพราะเด็กไม่เข้าใจว่าเหตุใดตนเองจึงต้องจากพ่อแม่ เด็กวัยนี้จะเข้าใจว่าถูกทำโทษ ต้องสูญเสียความรัก จึงเห็นได้ว่าปฏิกิริยาของเด็กเมื่อเข้าอยู่โรงพยาบาลนั้น คือ ปฏิกิริยาของความกังวลต่อการพลัดพรากจากบุคคลที่รัก (Separation Anxiety) ซึ่งจะเกิดกับเด็กทุกคนในวัยนี้ที่มีความสัมพันธ์อันดี และต่อเนื่องกับพ่อแม่

ทางด้านพ่อแม่ของเด็ก เมื่อเด็กเกิดการเจ็บป่วยต้องเข้ารับการรักษาพยาบาล และเด็กแสดงปฏิกิริยาของความวิตกกังวลต่อการพลัดพรากจากบุคคลที่รักในรูปแบบต่าง ๆ กัน พ่อแม่ของเด็กย่อมเกิดความวิตกกังวลเช่นกัน ประกอบกับกฎระเบียบของโรงพยาบาล

ส่วนใหญ่ไม่เปิดโอกาสให้พ่อแม่เฝ้าดูแลเด็กได้ตลอดเวลา สิ่งนี้ย่อมเป็นเหตุให้พ่อแม่เด็กป่วยเกิดความวุ่นวายใจ โกรธ หวาดกลัว และผิดหวังเป็นอย่างยิ่ง (6 : 22) ความวิตกกังวลของพ่อแม่เด็กป่วยอาจถ่ายทอดกลับมาถึงลูกได้อีก ตัวอย่างเช่น ในรายที่พ่อแม่ไม่เห็นด้วยกับการรักษา เด็กจะมีความกลัวต่อบุคลากรและวิธีการรักษาพยาบาลอย่างมาก (5 : 371) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ความวิตกกังวลและความเครียดของเด็กป่วยเมื่อเข้าอยู่โรงพยาบาล และความวิตกกังวลของพ่อแม่เด็กป่วยจะถ่ายทอดไปมาได้ การช่วยบรรเทาหรือลดความวิตกกังวลหรือความเครียดในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่าย จะเป็นวิธีที่ช่วยลดปัญหาความวิตกกังวลของทั้งสองฝ่ายได้

แผนพัฒนาสาธารณสุขในปัจจุบัน มีนโยบายชัดเจนให้ประชาชนมีบทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว (7 : 15-16) ดังนั้นการที่พ่อแม่ได้รับการสอนให้มีความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพของตนเองซึ่งป่วยอยู่ในโรงพยาบาล ย่อมเป็นการช่วยให้พ่อแม่ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ในการดูแลสุขภาพสมาชิกในครอบครัว และทั้งเมื่อเด็กกลับบ้านพ่อแม่สามารถให้การดูแลสุขภาพด้วยตนเองอย่างถูกต้อง เหมาะสมและต่อเนื่องอีกด้วย ในเรื่องการให้โอกาสพ่อแม่เด็กป่วยมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือดูแลเด็กป่วยขณะพักรักษาตัวในโรงพยาบาลนั้น นับเป็นการตอบสนองความต้องการของพ่อแม่เด็กป่วยด้วย เพราะผลจากการศึกษาพบว่า พ่อแม่ของเด็กป่วยต้องการมีส่วนร่วมดูแลเด็กป่วยขณะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลมากกว่าที่พยาบาลคาดคิดไว้ (8 : 155-156 ; 9 : 37-39) กล่าวคือ กิจกรรมการมีส่วนร่วมช่วยเหลือดูแลเด็กป่วยของพ่อแม่ที่พยาบาลและพ่อแม่มีความคิดเห็นตรงกันว่า พ่อแม่ดูแลได้คือ การป้อนอาหาร อาน้ำให้ เปลี่ยนผ้าอ้อม ส่วนกิจกรรมที่พ่อแม่เต็มใจที่จะดูแลสูงกว่าที่พยาบาลคาดไว้ ได้แก่ การดูแลเสมหะ การเคาะปอด การวัดอุณหภูมิของร่างกาย ซึ่พจร และการหายใจ การปลอบเด็กขณะที่มีการรักษาพยาบาลที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวด การเปลี่ยนผ้าปิดแผล (9 : 38 - 39) ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้พ่อแม่เต็มใจที่จะปฏิบัติโดยมีพยาบาลคอยปรึกษาชี้แนะ

แนวความคิด เรื่องการให้พ่อแม่มีบทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพอนามัยของครอบครัว โดยให้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือดูแลเด็กป่วยขณะพักรักษาตัวในโรงพยาบาลนี้ ได้มีการปฏิบัติกันประปรายในหอผู้ป่วยเด็ก แต่การปฏิบัติยังไม่มียุทธวิธีที่ชัดเจน เป็นการ

ให้คำแนะนำตามโอกาสที่จะมี การเตรียมตัวผู้ปกครอง เด็กป่วย ขอบเขตของความรู้ที่จะให้ ตลอดจนโอกาสการซักถามข้อข้องใจ เพื่อความร่วมมือที่ดีทั้งสองฝ่ายมิได้กำหนดแน่ชัด ซึ่งเป็นผลทำให้เด็กป่วยและผู้ปกครองยังคงมีความวิตกกังวล รุนววยใจตลอดเวลาที่รับการรักษาในโรงพยาบาล ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดทำโปรแกรมเตรียมผู้ปกครอง เด็กป่วย โดยโปรแกรมการเตรียมผู้ปกครอง เด็กป่วยมีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ พัฒนาการของเด็กวัย 1-3 ปี สาเหตุและความจำเป็นในการที่เด็กป่วยต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล การเตรียมเด็กป่วยเพื่อเข้าอยู่โรงพยาบาล สาเหตุและปฏิกิริยาของเด็กป่วยเมื่อเข้าอยู่โรงพยาบาล รวมทั้งการมีส่วนร่วมช่วยเหลือดูแลเด็กป่วยขณะอยู่โรงพยาบาล ผู้วิจัยคาดว่าผู้ปกครอง เด็กป่วยที่ได้รับการเตรียมตามโปรแกรมจะมีความรู้ความสามารถในการดูแลเด็กป่วยได้ดีกว่าผู้ปกครองที่ได้รับการเตรียมตามปกติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการเข้าอยู่โรงพยาบาลของเด็กป่วย ระหว่างผู้ปกครอง เด็กป่วยที่ได้รับการเตรียมตามโปรแกรม กับผู้ปกครอง เด็กป่วยที่ได้รับการเตรียมตามปกติ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือดูแลเด็กป่วย เมื่อเด็กป่วยเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ระหว่างผู้ปกครอง เด็กป่วยที่ได้รับการเตรียมตามโปรแกรม กับผู้ปกครอง เด็กป่วยที่ได้รับการเตรียมตามปกติ

ปัญหาการวิจัย

1. ความรู้เกี่ยวกับการเข้าอยู่โรงพยาบาลของเด็กป่วยของผู้ปกครองที่ได้รับการเตรียมตามโปรแกรม และผู้ปกครองที่ได้รับการเตรียมตามปกติจะมีความแตกต่างกันหรือไม่
2. ความสามารถในการช่วยเหลือดูแลเด็กป่วยเมื่อเด็กป่วยเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ของผู้ปกครองที่ได้รับการเตรียมตามโปรแกรม และผู้ปกครองที่ได้รับการเตรียมตามปกติ จะมีความแตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้ปกครองที่ได้รับการเตรียมก่อน เด็กป่วยเข้าอยู่โรงพยาบาลตามโปรแกรม จะมีความรู้เกี่ยวกับการเข้าอยู่โรงพยาบาลของเด็กป่วยดีกว่าผู้ปกครองที่ได้รับการเตรียมตามปกติ
2. ผู้ปกครองที่ได้รับการเตรียมตาม โปรแกรมจะมีความสามารถในการช่วยเหลือดูแลเด็กป่วย เมื่อเด็กป่วยเข้าพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลดีกว่าผู้ปกครองที่ได้รับการเตรียมตัวตามปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ปกครอง เด็กป่วยทางศัลยกรรม เด็กวัย 1-3 ปี ที่เข้าพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลเป็นครั้งแรกเท่านั้น
2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะผู้ปกครอง เด็กป่วยที่ได้รับทราบล่วงหน้าว่าเด็กจะต้องเข้าพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล เป็นเวลา 2-7 วันก่อนที่เด็กป่วยจะเข้าพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล
3. ความรู้เกี่ยวกับการเข้าอยู่โรงพยาบาลโดยครอบคลุมถึงพัฒนาการ เด็กวัย 1-3 ปี ปฏิกริยาของเด็กป่วยขณะอยู่โรงพยาบาล การเตรียมและช่วยเหลือดูแลเด็กป่วยเมื่อเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล
4. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะ ความสามารถในการดูแลเด็กป่วย 5 ด้าน เท่านั้น คือ ความสามารถในการดูแลเด็กป่วย ขณะฉีดยาหรือเจาะเลือด, ขณะรับประทานยา, ขณะให้น้ำเกลือ หลังผ่าตัด 24 ชั่วโมงแรก และเมื่อมีการจากเด็ก

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้ปกครองเด็กป่วยที่จะเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลครั้งแรกนั้น มีความวิตกกังวลทุกคน
2. การปฏิบัติการพยาบาลที่ทางโรงพยาบาลให้แก่กลุ่มตัวอย่างประชากรถือว่าเป็นไม่มีผลต่อการวิจัย เพราะทุกคนต่างก็ได้รับการบริการเหมือนกัน

3. พ่อและแม่ต่างก็มีส่วนร่วมในการดูแลลูกในวัย 1-3 ปีนี้ด้วยกัน

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

- เด็กป่วย** หมายถึง เด็กเล็ก (Toddler) คือ มีอายุระหว่าง 1-3 ปี ทั้งเพศหญิง และเพศชายที่ป่วยด้วยโรคทางศัลยกรรม เด็กต้องเข้าพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลเป็นครั้งแรก
- ผู้ปกครอง** หมายถึง พ่อหรือแม่ของเด็กป่วยที่สามารถช่วยเหลือดูแลเด็กป่วยได้สม่ำเสมอ และต่อเนื่องตามเวลาเยี่ยม ระหว่างที่เด็กป่วยได้เข้าพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล
- วันก่อนเข้าอยู่โรงพยาบาล** หมายถึง ช่วง 2-7 วัน ก่อนวันที่เด็กป่วยเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล
- ความรู้เกี่ยวกับการเข้าอยู่โรงพยาบาล** หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กวัย 1-3 ปี ปฏิบัติการของเด็กป่วยขณะอยู่โรงพยาบาล และการเตรียมและการช่วยเหลือดูแลเด็กป่วยเมื่อเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล
- การช่วยเหลือดูแลเด็กป่วย** หมายถึง การปฏิบัติตนของผู้ปกครองเด็กป่วยในการมาเยี่ยม และมีส่วนร่วมดูแลเด็กป่วยของตน ในขณะที่ได้รับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาล เช่น ขณะให้น้ำเกลือ ฉีดยา หลังผ่าตัด ฯลฯ
- การเตรียมผู้ปกครองตามโปรแกรม** หมายถึง การให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าอยู่โรงพยาบาลของเด็กป่วยก่อนที่รับเด็กป่วยเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ตามโปรแกรมโดยผู้วิจัย ซึ่งโปรแกรมการเตรียมผู้ปกครองเป็นดังนี้
1. ให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครอง เด็กป่วยตามบันทึกการสอนเรื่อง "การเตรียมและช่วยเหลือเด็กป่วยขณะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล" ในวันก่อนเข้าอยู่โรงพยาบาล

2. แจกเอกสารแนบพร้อมเรื่อง "เมื่อเด็กเล็กจะเข้าอยู่โรงพยาบาล" เพื่อให้ผู้ปกครองได้ทบทวน และศึกษาค้นคว้าตนเอง
3. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ซักถามปัญหาต่าง ๆ ในวันที่พาเด็กเข้ามาพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล

การเตรียมผู้ปกครองตามปกติ หมายถึง การให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าอยู่โรงพยาบาล ตามกิจวัตรที่ปฏิบัติเป็นประจำในแต่ละโรงพยาบาล (Routine preparation) โดยเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล ซึ่งไม่มีรูปแบบที่แน่นอน การเตรียมตามปกติส่วนใหญ่จะปฏิบัติดังนี้

1. ในวันที่เข้าอยู่โรงพยาบาล พยาบาลแผนกผู้ป่วยนอกจะแนะนำผู้ปกครองเด็กป่วยเกี่ยวกับกฎระเบียบของโรงพยาบาล
2. เมื่อเด็กป่วยเข้าอยู่ในหอผู้ป่วย พยาบาลประจำหอผู้ป่วยจะให้คำแนะนำตามโอกาสที่มี หรือเมื่อผู้ปกครองเด็กป่วยมีปัญหาสงสัยแล้วซักถามเกี่ยวกับการช่วยเหลือเด็กป่วยหรืออื่น ๆ

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย